

Insekt-Nytt

Medlemsblad for Norsk
Entomologisk Forening

Nr. 4 1997 Årg. 22

Insekt-Nytt nr. 4, 1997

Medlemsblad for Norsk Entomologisk Forening

Insekt-Nytt

Årgang 22, nr. 4, 1997

Redaksjonen:

Ole J. Lønnve (Redaktør)
Øistein Berg
Jan Arne Stenløkk
Devegg Ruud (Fototeknisk ass.).

Redaksjonens adresse:

Insekt-Nytt v/ Ole J. Lønnve
Universitetet i Oslo,
Biologisk inst., Zool. avd.,
Postboks 1050 Blindern,
0316 Oslo.
Tlf.: 22 89 03 99.

Sats, lay-out, paste-up:

Redaksjonen.

Trykk: Hagen Grafisk AS, Bekkestua

Insekt-Nytt utkommer med 4 nummer
årlig.

ISSN 0800-1804

Forsidebilde:

Ryggsvømmer, *Notonecta glauca*

Baksidebilde:

Liljebbladbille, *Lilioceris merdigera*

Foto: Arild Hagen

Insekt-Nytt presenterer populærvitenskapelige oversikts- og tema-artikler om insekters (inkl. edderkoppdyr og andre land-leddyr) økologi, systematikk, fysiologi, atferd, dyregeografi etc. Likeledes trykkes artslister fra ulike områder og habitater, ekskursjonsrapporter, naturvern-, nytte- og skadedyrstoff, bibliografier, biografier, historikk, «anekdoter», innsamlings- og preparerings-teknikk, utstyrstips, bokanmeldelser m.m. Vi trykker også alle typer stoff som er relatert til Norsk Entomologisk Forening og dets lokalavdelinger: årsrapporter, regnskap, møte- og ekskursjons-rapporter, debattstoff etc. Opprop og kontaktannonser er gratis for foreningens medlemmer. Språket er norsk (svensk eller dansk) gjerne med et kort engelsk abstract. Våre artikler refereres i *Zoological record*.

Insekt-Nytt vil prøve å finne sin nisje der vi ikke overlapper med NEFs fagtidsskrift *Fauna norv. Ser. B*. Originale vitenskapelige undersøkelser, nye arter for ulike faunaregioner og Norge går fortsatt til fagtidsskriftet. Derimot tar vi gjerne artikler som omhandler «interessante og sjeldne funn», notater om arters habitatvalg og levevis etc., selv om det nødvendigvis ikke er «nytt».

Annonsepriser:

1/4 side	kr. 450,-
1/2 side	kr. 675,-
1/1 side	kr. 1000,-
Bakside (svart/hvitt)	kr. 1400,-
Bakside (farger)	kr. 2200,-

Prisen på baksiden trykt i fire farger inkluderer ikke reproarbeid. Ved bestilling av annonser i to numre etter hverandre kan vi tilby 10 % reduksjon, 25 % i fire og 30 % i 8 påfølgende numre.

Abonnement: Medlemmer av Norsk Entomologisk Forening får Insekt-Nytt (og *Fauna norv. Ser. B*.) gratis tilsendt. Kontingenten er for 1996 kr. 150,- pr. år (kr. 75,- for juniormedlemmer til og med året de fyller 19 år). Henvendelse om medlemskap sendes sekretæren:

Jan Arne Stenløkk, Postboks 386, 4001 Stavanger.

Innholdsfortegnelse

«Insekt-Nytt» Vol. 22, nr. 4, 1997

Insekt-Nytt mot år 2000 - en presentasjon av ny redaksjon!	3
Greve, L.: Knelernettvinger (Neuroptera, Mantispidae) - en spesiell insektgruppe	7
Olsvik, H.: «Trekkøyenstikker» <i>Hemianax ephippiger</i> i Norge, og mulige første-observasjoner av «takrørøyenstikker» <i>Aeshna serrata</i>	13
Saugestad, T.: Stor torvlibelle <i>Leucorrhinia pectoralis</i> (Charpentier, 1825) funnet i Hordaland	15
Internett adresse til NEF	17
Nilssen, A.C.: EntoPrint, et smart lite program for å lage insekt-etiketter	19
Bokomtale	21
Årsrapport fra lokallagene	23
NEF årsbetetning 1997	27
NEF regnskap 1997	31

Har du sikret deg hele serien med «Norske Insekttabeller»?

Heftene kjøpes fra NEF v/ Jac. Fjeldalen, Plantevernet, Fellesbygget, 1432 ÅS.

Best. nr.:	Medl.pris kr.
1 Nr. 1.: Greve, L. 1982. Norske Ibis-, Snappe- og Vindusfluer (Anthericidae, Rhagionidae, Scenopinidae). 2 utg. 1993...15,-	
2 Nr. 2: Hauge, E. 1982. Edderkopper (Norske familier).....15,-	
3 Nr. 3: Greve, L. 1983. Norske skorpionfluer – Mecoptera.....15,-	
4 Nr. 4: Solem, J.O. 1983. Bestemmelsesnøkkel til norske buk-svømmere (Corixidae, Hemiptera, Heteroptera).....15,-	
5 Nr. 5: Hågvar, S. 1984. Norske breiteger. O.fam. Pentatomidea. 15,-	
6 Nr. 6: Ottesen, P. 1985. Biller (Coleoptera) som ikke er omtalt i «Danmarks Fauna».....15,-	
7 Nr. 7: Fjellberg, A. 1985. Best. tabeller til norske biller som ikke er nevnt i «Danmarks Fauna». Fam. Elateridae, Eucnemidae, Chryptophagidae, Lathridiidae, Cisidae og Chrysomelidae.15,-	
8 Nr. 8: Gjerde, H. & Hågvar, S. 1985. Vannteger unntatt buk-svømmere (Corixidae).....15,-	
9 Nr. 9: Løken, A. 1985. Humler. 2 utg. 1992.....20,-	
10 Nr.10: Hofsvang, T. 1986. Stankelbein (Diptera, Tipulidae)20,-	
11 Nr.11: Løken, A. 1987. Stikkeveps.....20,-	
12 Nr.12: Greve, L. 1987. Nettvinger, kamelhalsfluer og mudderfluer.....20,-	
13 Nr.13: Ottesen, P. 1992. Norske gresshopper.....20,-	
14 Nr.14: Arnekleiv, J.V. 1995. Døgnfluelarver (Ephemeroptera)...20,-	
15 Nr.15: Vik, A. 1995. Latridiidae (Muggbiller).....20,-	

HELE SERIEN Kr. 150,-

Insekt-Nytt mot år 2000 - en presentasjon av ny redaksjon!

Lars Ove Hansen

Etter syv år i redaktørstolen sier Ole Lønnve takk for seg. Redaksjonen har i flere år lett etter en avløser til Ole, men dessverre er slikt gratisarbeide ikke interessant for dagens entomologer. Jeg satt som redaktør i perioden 1988 til 1990, og syntes det var en stri nok tørn. Derfor all ære til Ole som holdt ut såpass lenge som syv år. Det er litt motvillig jeg igjen sier ja til å ta over som redaktør, fordi jeg vet det tar tid, spesielt hvis stofftilgangen også svikter. Men på den annen side ønsker jeg å være med å forme norsk entomologi inn i et nytt årtusen. Derfor griper jeg nå denne anledningen!

Jeg begrenser meg til å være faglig redaktør. Alt stoff skal derfor gjennom nåløyet hos meg. Jeg vil ha meg frabedt alle typer lay-out arbeide, det får de andre i redaksjonen ta seg av. Disse blir forøvrig følgende personer:

JAN ARNE STENLØKK fortsetter med lay-out jobben. Han er fortsatt i Stavanger. MORTEN FALCK vil utføre korrektur og andre småjobber for redaksjonen. Morten holder til i Oslo.

ØISTEIN BERG vil fortsette å ta seg av korrekturjobben.

OMMUND BAKKEVOLD holder til i Sandnes. Han har tatt på seg oppgaven

med web-sidene til foreningens Internett-sider. Det sentrale her blir selvfølgelig Insekt-Nytt. I første omgang vil nok artiklene dukke opp litt tilfeldig på nettsidene. HALVARD ELVEN er vår tegner, og det å tegne insekter er virkelig noe han kan! Nå lager han utkast til nye logoer til bladet vårt. Vi vil nødige plage ham for mye fordi han er nå i full gang med hovedfag på Zoologisk museum i Oslo.

LESERNE av Insekt-Nytt er også med i redaksjonen. Bladet skrives ikke av seg selv, og heller ikke er det redaksjonens oppgave å skrive det. Vi trenger derfor din hjelp til å fylle bladet med stoff!

Framtidsvisjoner

For en liten forening som vår er det en uoverkommelig oppgave å holde styr på alle våre tusenvis av insekter. En dyktig ornitolog behersker kanskje 400 fuglearter, mens en entomolog som bare skal lære seg sommerfuglene, må kunne hele 2 400 arter. Skal man lære seg veps nytter det ikke med bare ett liv, 8 000 arter blir for mye. Vi har derfor akutt mangel på gode entomologer her til lands. Flere insektfamilier ligger brakk fordi vi ikke har noen eksperter på disse. Mest prekært er det innen veps, fluer og mygg, men også på grupper som lus, teiger og sikader er det dårlig med ekspertise. De norske forsk-

ningsmiljøene er også næst frie for taxonomer eller gode systematikere på de aller fleste insektordener. Idag gis det heller ikke noe videre offentlig støtte til registrering av insekter. Slikt arbeide prioriteres ikke mer fra Direktoratet for Naturforvaltning.

Rekrutteringen til faget er dessverre for dårlig! Vi har derfor viktige oppgaver framover, og Insekt-Nytt vil være sentralt her. Våre framtidige mål må være å få spredt entomologien ytterligere, og samtidig få flere entomologer inn i stillinger på lokalt, regionalt og ikke minst nasjonalt plan. Når jeg snakker om entomologer så tenker jeg på slike med bred arts kunnskap, ikke snevre laboratorie-entomologer som kun kjenner de få artene de tok hovedfag på. Drømmen ville jo være at Direktoratet for Naturforvaltning en gang i neste årtusen ansatte en entomolog, eller at Blindern kanskje fikk en professor i entomologi som også samlet litt insekter!

Vi vil prioritere forvaltningsstoff i bladet, og kanskje mindre spesialstoff. Likevel bør vi unngå ytterligere mas om det allerede utvannede begrepet biologisk mangfold, og heller komme med konkrete utspill. Hva trues og hva forsvinner?! Hvorfor stopper naturen når insektene forsvinner! Fagnivået bør også senkes noe. Slik som stoffet er nå tror jeg det er litt for høy terskel for mange av nybegynnerne.

Dette var de lange linjene. Utover dette vil jeg nok prøve å ri mine kjepphester så godt som mulig. Veps, kulturlandskap og truede arter er noen av disse!

Tidsfrister

Jeg vil prøve å innføre tidsfrister for innlevering av stoff og frister for utgivelse av bladet. Den store oppgaven vil være å

få bladet i rute igjen. Fristene er stramme, men det er jo fint å ha ambisjoner. Dessverre vil ikke fristene holde for 1998, det toget har gått allerede.

Tidsfrister for innlevering av stoff:

Nr. 1: 15. desember (året før)

Nr. 2/3: 1. mars (obs: temanummere vil ikke være åpne for tilfeldig stoff)

Nr. 4: 1. august

Bladet bør ikke utkomme seinere enn 2 måneder etter denne fristen. Hvis økonomien og stofftilgangen bedrer seg betraktelig, så kan vi begynne å utgi fire hefter i året igjen.

Faste spalter

Her kommer en grov skisse over planlagte spalter for bladet framover:

- Redaktøren har ordet!
- Formannen har ordet!
- Forside-insektet: Insektet avbildet på forsida presenteres grundig!! Denne artikkelen vil alltid komme som første ordinære artikkel.
- Hovedartikkel: Her skal vi prøve å presse en stor artikkel ut av en eller annen fagentomolog til hvert nummer. Denne kan erstattes med to eller tre mindre artikler.
- Kjente insektlokaliteter: En spennende lokalitet presenteres i hvert nummer. Her tillates blant annet arts lister.
- Entomologiske klassikere: Her tar vi fram gamle artikler, gjerne fra forrige århundre, og skriver litt om forfatteren og innholdet. Selve artikkelen angis i faksimile. Nummer 1 og 2 i denne serien er allerede trykket tidligere i Insekt-Nytt. Vi har nå funnet fram flere aktuelle artikler!
- I edderkoppnett: Egen spalte om insekter på Internett. Her gir vi inform-

- asjon om aktuelle og interessante adresser for internett-brukere. Her kan vi også gi informasjon om hvordan det ligger an med våre egne internett-sider.
- Oppslagstavla: Småstoff, tips om bestemmelseslitteratur etc.
 - Leserbreve: Her kan du komme med forskjellige ting du har på hjertet!
 - Hva med en ny bok: Bokanmeldelser. Her skal vi prøve å være mer aggressive overfor forlagene. Om ikke alle nye bøker blir skikkelig anmeldt, så skal vi iallfall prøve å nevne dem i bladet.
 - Hva skjer i laga: Hva skjer i lokallaga. Årsmeldinger, møteinnkallelser, referat fra ekskursjoner etc. Vil komme vanligvis i nummer 1.
 - På larvestadiet: Egen spalte for de aller yngste medlemmene. Enkel presentasjon av insekter, klekking, observasjoner etc. Konkurranser, kryssord, rebuser o.a. Bokpremier!
 - Opprop: Disse benyttes som pluggen på enten en halv eller hel side. Dette kan være annonseringer av internasjonale møter og konferanser eller ønske om materiale fra bestemte grupper av insekter.
 - Annonser: Disse kan spres gjennom hele bladet. På denne måten fungerer de som pluggen i enden av artikler som ikke fyller ut sida. Hvis det er mange annonser ønsker jeg å samle dette i et eget annonsebilag på de fire sidene i midten av bladet.

Temahefter

Det bør utgis temahefter med jevne mellomrom. Disse vil utgjøre et dobbeltnummer så sant ikke stofftilgangen øker så mye at vi kan utgi fire hefter i året igjen. For 1998 blir det ingen tid til planlegging

av noen slike dessverre. Følgende hefter er planlagt fra neste år:

- Insekter i kulturlandskapet: Nummer 2/3-1999 (årg. 24). Her vil jeg innby forskjellige forfattere til å belyse emnet. Det vil også bli tips om hvordan man kan anlegge en hage som tiltrekker seg sommerfugler eller hvordan du kan få økt pollinering på frukttrærne dine med hjelp av solitære bier. Ellers blir det stoff om slått og beite. Vi skal prøve å få noen botanikere til å skrive litt også.
- Jubileumshefte med bibliografi: Nummer 2/3-2000 (årg. 25). Vi får håpe at ikke all elektronikk har brutt sammen! Nå er det 25 år siden bladet ble startet. Dette blir et jubileumshefte som også skal omfatte en komplett bibliografi

*Norsk Entomologisk
Forening*

Medlemshefte nr. 1 1976. 1. årg.

Herved presenteres det fjerde nummer av et nytt medlemshefte som Norsk Entomologisk Forening vil utgi. Disse heftene vil bli sendt gratis til alle norske medlemmer. Foreningsregulering er det viktigste punktet som vi vil henvende oss til.

Dette tiltaket er kommet i gang i første rekke for å komme foreningens mange amatører i møte, det vil si alle den som ikke har insekter som yrke, men som hobby. Og det kanskje særlig disse og spesielt nybegynnerne vi vil henvende oss til.

Hva disse heftene vil inneholde i tiden fremover, er ikke fastlagt. Men man kan angis hva de ikke er tenkt å inneholde: Vitenskapelige avhandlinger. Dette skal jo tidsskriftet, Norwegian Journal of Entomology, ta seg av. Dette fjerde nummeret vil gi en pekepinn på hva vi har ment noe av innholdet kan være: Litteraturoversikter, bestemmelsestabeller for de forskjellige

insektgruppene, medlemmenes egen side for kontakt medlemmene seg i mellom, annonser osv. Andre temaer kan være: Oversikter over firmaer som forhandler utstyr i forbindelse med entomologi, tips for preparering osv. Kom med forslag.

En viktig forutsetning for at disse heftene skal komme ut, er nemlig at medlemmene selv deltar i utformingen av innholdet. Vi ønsker reaksjoner på dette første heftet, eventuelt ønsker om hva som skal med, kritikk etc., et brevt forslag motas med takk.

Hvem som skal være ansvarlig for den videre utgivelsen, er det ikke tatt stilling til. Er dette en oppgave som skal pålegges styret i foreningen, eller skal det oppnevnes et eget redaksjonsutvalg? For dette fjerde heftet må vel undertegnede sies å være ansvarlig. For øvrig har Sigmund Hågvar og Reidar Møhl ydet stor hjelp.

Trond Hofsvang
(sekretær)

Adresse: Postboks 46, 1432 Ise-MLN.

Mye har skjedd med Insekt-Nytt siden det første heftet!

med emneordindeks for Insekt-Nytt gjennom de 25 årene bladet har eksistert.

- Norske entomologer: Nummer 2/3-2001 (årg. 26). Nå håper jeg medlemsmassen har stabilisert seg, så i dette heftet ønsker jeg å presentere norske entomologer, hva de gjør og hvor de jobber. Det blir også en fullstendig medlemsliste over våre medlemmer med interesseområder for hver enkelt.
- Innsamling og preparering: Nummer 2/3-2002 (årg. 27). Håper jeg fortsatt lever! Nå er det igjen tid for et hefte om innsamling og preparering. Dette er det meget stor etterspørsel etter og jeg regner med forrige hefte har tatt slutt for lenge sida.

Formater og ny adresse

Vennligst vær konservativ når du sender stoff til redaksjonen! Fortsatt gjelder reglene på tredje omslagsside. Ikke send artikler som e-post, og i hvert fall ikke artikler og figurer som vedlegg. Her skjer mye uforutsett dessverre. Send heller gode «manuelle» figurer som vi kan klistre inn direkte. Lysbilder, svart-hvitt kopier og farge-kopier går bra. Teksten vil vi ha på diskett, og både Mac- og DOS-formater klarer vi forsåvidt bra. Microsoft Word er programmet vi liker best! Husk å legge ved en papirutskrift i tillegg til diskett. Benytter du andre tekstredigeringsystemer, så vær så snill å lagre filene som rene tekst filer samtidig. Det er denne jobben som tar mye av tida, og vi vet det sitter mange smartinger rundt omkring med forskjellige systemer og tror at vi i redaksjonen har tilgang til alt slik. Det har vi ikke!

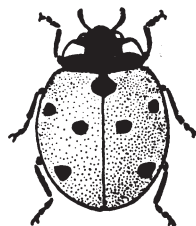
Den nye adressen til bladet blir følgende:

Insekt-Nytt
ved Lars Ove Hansen
Zoologisk Museum
Sars gt. 1, 0562 Oslo

E-post: l.o.hansen@toyen.uio.no

Telefon: 22 85 17 06, 32 26 87 19

Alt stoff sendes til denne adressen. Sett deg derfor omgående ned og skriv!

Knelernettvinger (Neuroptera, Mantispidae) - en spesiell insektgruppe

Lita Greve

For noen år siden plukket en trettenårig jente fra Åsane i Bergen av en insektpuppe som satt på et bananskall. Puppen klekket dagen etter, og Sølvi Haugland leverte sin «fangst» til insektavdelingen ved Bergen Museum. Insektet viste seg å være en «knelernettvinge» (Orden Neuroptera; Familie Mantispidae), en nettvinglefamilie som ikke tidligere var representert i muséets samlinger, og derfor en skikkelig «godbit». Artikkelen forteller mer om disse insektene.

Nettvingene (Orden Neuroptera ; tidligere kalt for Neuroptera Planipennia) er en ganske variabel insektgruppe både når det gjelder artenes størrelse og deres utseende. Fra norsk fauna kjenner de fleste nettvinger som maurløver og gulløyne, mens andre grupper av ordenen er mindre kjent. Knelernettvinger finner vi imidlertid ikke i Norge, vi må et godt stykke utenfor landets grenser for å støte på dem.

Det mest markante trekk ved knelernettvingene er første beinpar som er omdannet til en stor og kraftig felleklo. Samtidig er første forkroppsledd, prothorax, alltid tydelig forlenget selv om det

er lengde-forskjeller fra slekt til slekt.

Voksne knelernettvingene lever som rovdyr og bruker første beinpar som fangst-bein. Knelernettvingene må regnes som middels store nettvinger, de fleste er omtrent på størrelse med våre hjemlige gulløyne.

Hodet domineres av de store, metallskinnende øynene og bærer velutviklete, men relativt korte følehorn som kan variere endel i form. Punktøyne mangler helt og munndelene er uten spesialiteter. Kroppen, beina og vingene er ellers ikke avvikende i forhold til andre nettvinger. Endel arter er markert farget i gult og svart, andre arter er fargemessig mer uanseelige. Vingemerket, pterostigma, er ofte tydelig.

Knelernettvingene flyr ikke særlig godt, til gjengjeld er de dyktige løpere. Noen er dagaktive, andre er aktive om natten og mange av de nattaktive lokkes til lyskilder. Byttedyr er oftest andre insekter som fluer og sommerfugler, og byttet fanges ofte når det hviler på blomster.

Kraftige felleklør finner vi for øvrig ikke bare hos denne insektgruppen, slike klør finner vi også hos endel andre

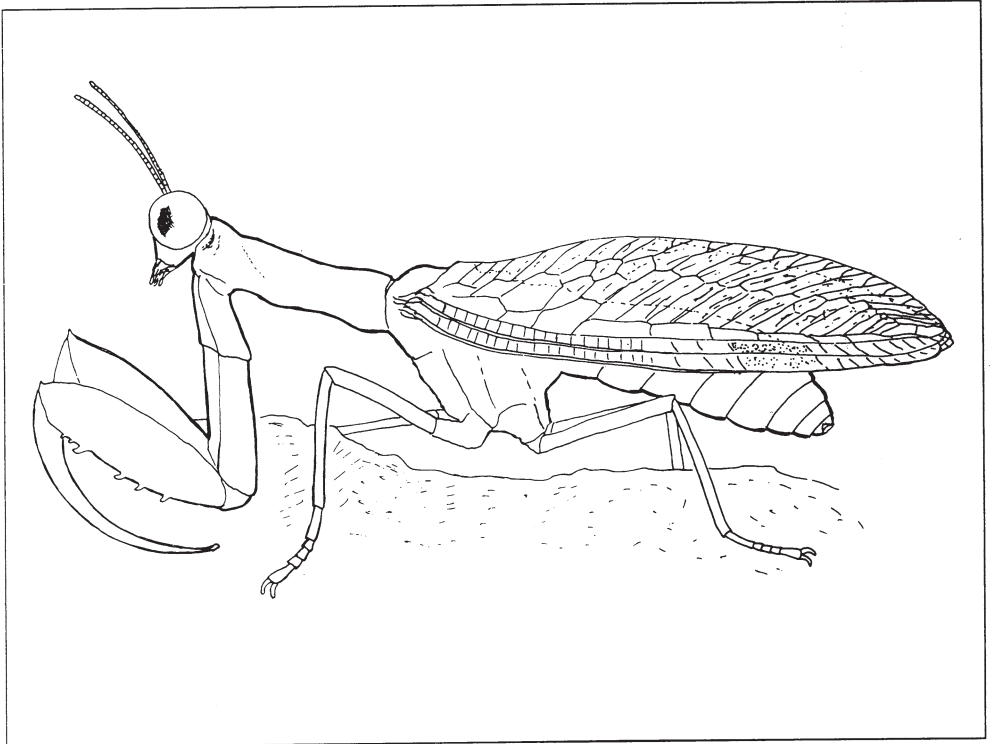
insekter. Best kjent er ordenen «knelere» hvor alle arter har fangbein med felleklo. Videre finnes det lignende felleklør hos flere familier innenfor orden Hemiptera, underorden Heteroptera - «teger» - i familiene Reduviidae, Nepidae, Phymatidae, Belostomatidae, Naucoridae og Nepidae. Dette er altså et godt eksempel på en parallell eller konvergent utvikling hos flere grupper. Det bør nevnes at forlenget prothorax finnes også hos andre insektgrupper f.eks. «kamelhalsfluer» - orden Raphidioptera.

Knelernettingene har en spesiell utviklingsbiologi. Eggantallet er meget høyt hos den enkelte hunn, med maksimum på 8000 egg fra én hunn hos enkelte arter. Et spesielt trekk er det at eggene fra flere hunner ofte legges samlet på et sted.

Rekordantallet er nærmere 150 000 egg plassert sammen.

Knelernettingene har som andre nettvinger tre larvestadier. Det første larve-stadiet har helt forskjellig utseende fra de to etterfølgende stadiene. En slik utvikling hvor larvene ikke er av samme type kalles gjerne hypermetamorfose, og hypermetamorfose er kjent hos enkeltgrupper innenfor flere ordener som biller (Coleoptera), tovinger (Diptera), årevinger (Hymenoptera) og vrvinger (Strepsiptera).

Utviklingen starter med egg-legging og etter en viss tid klekkes eggene, men det er bare hos arter fra relativt nordlige strøk vi kan snakke om en «overvintring». Det første larvestadiet er en slank larvetype med fireleddete følehorn, med godt

utviklede løpebein, tykt skall (sterkt sklerotisert) på første del av forkroppen (prothorax) og resten av kroppen med tynt skall (svakt sklerotisert). En slik larve kalles for en campodeiform larve. Første larvestadium er meget aktivt og bevegelig, men tar ikke næring til seg.

Hver kneleynetvinge har sine egne vertsdyr og disse varierer sterkt. Alt etter art oppsøker det første larvestadiet kokonger av forskjellige edderkopper (vanlig familiene Drassidae og «ulve-edderkopper» Lycosidae), bol av solitære bier, samfunn av sosiale veps eller insekt-larver som lever i jorden. Larvene av annet og tredje stadium spiser edderkopp-egg i kokongene, eller egg, døde eller levende larver eller biologiske rester i vepsebol. Annet og tredje larvestadium utvikler seg altså inne i edderkoppkokongene eller vepsebolet, og disse larve-stadiene er marklignende med svært små hoder, 1-3 leddete følehorn og korte, stubbelignende bein, vi kaller dem gjerne scarabeiforme larver. Hele utviklingen inklusiv puppestadiet tar i regel et år. Slektene *Mantispa* og *Climaciella* er eksempler på edderkoppegg-spesialister, slekten *Plega* lever på larver av veps og bier.

Knelernettvinger har det vitenskaplige navnet Mantispidae, og familien deles i to underfamilier Mantispinae og Platymantispinae. Hittil er det kjent vel 45 slekter og omkring 350 arter på verdensbasis. Mange arter er ufullstendig beskrevet, og det er nok endel arter som er beskrevet flere ganger under forskjellig navn. En kan også regne med at det finnes en rekke ubeskrevne arter i subtropiske og tropiske områder.

Fra Europa er det hittil kjent fem arter, men bare en av disse er utbredd utenfor

Middelhavsområdet. Denne ene arten, *Mantispa styriaca* (Poda), er funnet langt nord for Alpene like til nordlige del av Tyskland. *M. styriaca* opptrer som mange kneleynetvinger meget lokalt, og er ikke vanlig noe sted i Mellom-Europa. I Østerrike er den f.eks. plassert på landets røddata liste og vernet. *M. styriaca* er enkelte ganger observert i stort individantall på enkelte lokaliteter i Middelhavsområdet, men dette på små dvs. svært begrensede lokaliteter. Masseforekomster er for øvrig et trekk som går igjen hos andre kneleynetvinger, og et høyt individantall kan vel noen steder ha sammenheng med store egg-antall samlet på et sted.

Det er for øvrig mulig at utbredelsen av *M. styriaca* i Middelhavsområdet fremdeles er ufullstendig kjent. Aspöck & Hölzel (1980) oppgir i sitt store verk om Europas nettinger bare seks lokaliteter fra Spania. En kort artikkel med nybeskrivelser av artens larvestadier av Monserrat & Diaz-Aranda (1989), hadde også med et nytt detaljkart med nye lokaliteter fra Spania inklusiv Mallaorca, og dette kartet hadde nesten sytti lokaliteter.

M. styriaca foretrekker tørre og varme biotoper, gjerne i krattkanten av løvskog, og i Spania har arten en markert preferanse for eikearten *Quercus rotundifolia*. Om lokaliteten er varm nok kan arten velge lokaliteter et stykke til fjells, i Europa er den funnet opp til 1900 m.o.h., i Lilleasia noe høyere.

M. styriaca har en vid utbredelse i Asia, øst til Mongolia, og er også funnet i Marokko. En tilsvarende utbredelse, men markert mer sørlig har et par av de andre europeiske kneleynetvingene i slektene *Mantispa* og *Perlamantispa*. Enkelte av de

europiske artene er bare overfladisk kjent med hensyn på økologi og biologisk utvikling, det samme gjelder arten *Nampista auriventris* (Guerin) som bare er funnet på noen greske øyer.

I Nord-Amerika finnes det også arter av slekten *Mantispa* sammen med et par andre slekter. *Mantispa*-slekten er for øvrig familiens mest artsrike. Iflg. Borror et al. (1989) er familien Mantispidae særlig i sin utbredelse i Nord-Amerika slik som den er i Europa. Det finnes imidlertid mange arter i Mellom- og Sør-Amerika. Videre er det kjent knelernettvinger fra Afrika sør for Sahara, fra Asia og fra Australia.

Franskmannen Dr. C. Poivre, Nancy, har publisert en rekke systematiske arbeider om knelernettvinger og beskrevet en lang rekke nye arter i åtti- og nitti-årene. Han har også beskrevet en ny art fra Jugoslavia, *Mantispa hauseri* Poivre, 1982 (Poivre, 1982). De aller fleste av hans nye arter er imidlertid fra Afrika og noen få er fra Mellom-Amerika.

Vi vet lite om utviklingshistorien til knelernettvingene. De er meget sjeldne som fossiler, den første fossile arten ble beskrevet fra Oligocen så sent som i 1921. Den eldste fossil av gruppen en kjenner pr. dag er *Promantispa silimis* fra Jura beskrevet av Panfilov i 1980. Bare få andre fossile arter er beskrevet senere (Nel 1988). Nettvingefamilien Berothidae, også en artsfattig og spesiell nettvingefamilie med en art i Europa, regnes som søstergruppe til knelernettvingene.

Knelernettvingene er biologisk sett dårlig kjent. Vi kjenner bare bruddstykker av biologien og utviklingshistorien hos noen få nordlig utbredte arter. Svært få forsøk er gjort i laboratorier med arter fra

denne familien. Amerikanerne Redborg og MacLeod (1982) sjekket larvedietten hos slektene *Plega* og *Nolima* som alltid har vært regnet som rene spesialister på én type mat, nemlig edderkoppegg. I laboratorieforsøk viste det seg imidlertid at larvene spiste mye forskjellig når det ble servert; f.eks. eggkokonger/ooteker fra kakerlakker, arbeidere fra termitt-tuer, maurarver, larver av graveveps, larver av melbiller og selv voksne edderkopper. De siste ble servert paralyserte av graveveps ellers kunne kanskje knelernettvingelarvene selv gå inn på edderkoppenes meny. Det går frem av disse forsøkene at det altså ikke er larvene som er sære i matveien, det er stedet hvor hunnene legger fra seg eggene som avgjør dietten.

Et annet arbeide av Redborg (1985) tar for seg biologien hos den nordamerikanske arten *Mantispa uhleri* som også har larve-økologi assosiert med edderkopper. Det var kjent to «strategier» hos knelernettvinge-larver for å skaffe seg tilgang til edderkopp-egg. Første larvestadium av knelernettvingen *Climaciella brunnea* (Say) henger seg på en edderkopp-hunn for å være til stede når eggkokongen skal spinnes. Denne artens larver klarer nemlig ikke selv å trenge inn i kokongene, men nytter høvet til å komme seg inn i kokongen før den er ferdig spunnet. Det må gjøres med forsiktighet for å unngå å bli edderkopp-hunnens byttedyr.

Andre arter som *Mantispa viridis* har larver som trenger seg inn i ferdige kokongene for å komme til eggene. Larvene til arten *M. uhleri* kunne i laboratoriet bruke *begge* metoder for å skaffe seg edderkopp-egg som mat.

Mange nettvinger har kannibalistiske larver som gjerne spiser yngre, nyklekkete larver eller nettvinge-egg om de får anledning. Dette har ofte vært et problem f.eks. i oppdrettsforsøk med gulløyne hvor larvene har vært nyttet i biologisk bekjempning av skadedyr. Knelernettvinge-larvene viser derimot ingen kannibalistiske tendenser, og vi finner forøvrig heller ikke dette trekket hos de nær beslektete *Berothidene*.

Det ser ikke ut til at knelernettvingehunnene har problemer med å trenge seg inn på larve-vertene ved eggleggingen. Den lille søramerikanske knelernettvingen *Trichoscelia santareni* er larveparasitt hos en sosial vepseart, *Polybia diguetana* (Dejean & Canard 1990). Observasjoner ble gjort i det fri hvor knelernettvinger av begge kjønn samlet seg nær vepsebolet. Nesten femti individer ble observert her. Knelernettvingene satt først i ro, så fløy de i korte sirkler før de satte seg ned igjen. Alle oppførte et spesielt rituale før parring. Partnerne viftet med følehorn og forbein i ca. 10 minutter på en avstand av noen centimeter. Mulig er dette en oppførsel for å markere at en ikke er et potensielt byttedyr. Parringen tok vel en time, og like etter fløy hunnene mot inngangen til vepsebolet og gikk rett inn. Hannen sirklet tilbake til flokken og forsøkte å kapre en ny hunn for en ny parring.

Hvordan hunnene kan gå rett inn i vepsebolet uten å bli angrepet av vepsene er her en uløst gåte. Hos enkelte billearter som lever parasittisk hos maur antar larven maurens duft over tid. Larven er meget robust og den slår seg ned like ved tuen og skjuler følehorn og bein slik at det ikke er noe for maurene å gripe fatt i.

Etter en tid i denne posisjonen får larven samme kjemiske duft som maurene og kan så trenge inn i tuen uten å bli angrepet.

Knelernettvingen går imidlertid rett inn uten ventetid. *T. santareni* er på størrelse med de vepsene larvene parasitterer hos, men er helt forskjellig i form. Kanskje produserer knelernettvingehunnen et toleranse duftstoff som må tre i øyeblikkelig funksjon når hun nærmer seg bolet. Slik kan hunnene tolereres av de ellers svært aggressive vepsene. Biologisk er det i allefall et interessant trekk.

Og dermed er knelernettvinge eventyret ute!

Litteratur

- Aspöck, H., Aspöck, U. & Hölzel, H. 1980. *Die Neuropteren Europas*. Goecke & Evers, Krefeld Vol. I. pp. 1 - 495. Vol.II. pp. 1 - 355.
- Dette er den beste oversikten over nettvinger i Europa. Dessverre er verket dyrt. En «oppfølger» er under forberedelse.
- Aspöck, H. & Hölzel, H. 1994. *The Neuropteroidea of North Africa, Mediterranean Asia and of Europe: A comparative review (Insecta)*. Pp. 31 - 86. In: *Pure and applied research in Neuropterology*. Eds. Canard, M. et al. Toulouse, France, 1996.
- Borror, D.J., Triplehorn, C.A. & Johnson, N.F. 1989. *An introduction to the study of insects*. 6. ed. Saunders College Publications, pp. 1 - 875.
- Dejean, A. & Canard, M. 1990. Reproductive behaviour of *Trichoscelia santareni* (Navas) (Neuroptera: Mantispidae) and parasitization of the colonies of *Polybia diguetana* R. du Busson (Hymenoptera: Vespidae). *Neuroptera International*, 6/1, pp. 19-26.
- MacLeod, E.G. & Redborg, K.E. 1982. Larval Platymantispine Mantispid (Neuroptera, Planipennia): Possibly a subfamily of generalist predators. *Neuroptera International*, 2/1, pp. 37- 41.

- Nel, A. 1988. Deux nouveaux Mantispidae (Planipennia) fossiles de l'Oligocene du Sud-est de la France. *Neuroptera International* 5/2, pp. 103 - 109.
- Poivre, C. 1982. Mantispides nouveaux d'Afrique et d'Europe (Neuroptera, Planipennia). Seconde partie. *Neuroptera International* 2/1, pp. 3- 25
- Rødborg, K.E. 1985. Spider (Arachnida, Aranea) boarding following egg sac penetration by *Mantispa uhleri* Banks (Neuroptera, Planipennia) with comments on the evolution of phoresy on Spiders in Mantispidae. *Neuroptera International*, 3/4, pp. 201 - 208.

Serien Neuroptera International som det refereres til i litteraturlisten er dessverre gått inn. Det første bindet kom ut i 1980, men jeg er redd for at få biblioteker har denne serien på hyllene.

Forfatterens adresse

Lita Greve
Zoologisk museum
Muséplass 3
5007 BERGEN

HECO — LABORORIEUTSTYR A/S

Lilleakerveien 31, 0283 OSLO
Tlf.: 22 73 07 60 , Fax: 22 73 08 06

**Leverandør av labororieutstyr, mikroskop,
luper, pinsetter og kjemikalier
Leverandør av polymere skumplater til
nålefeste i insektkasser**

«Trekkøyenstikker» *Hemianax ephippiger* i Norge, og mulige første-observasjoner av «takerørøyenstikker» *Aeshna serrata* *

Hans Olsvik

Den 11. august 1995 var M. Hämäläinen, O. Bergersen og undertegnede på felttur i Østfold for å se etter odonater. Finværsdagen ga oss et overraskende førstefunn av den migrerende nord-afrikanske øyenstikkeren *Hemianax ephippiger*, og dessuten et par mulige observasjoner av den store, østlige øyenstikkeren *Aeshna serrata*, som heller ikke er kjent tidligere fra Norge.

Hemianax ephippiger (Burmeister, 1839).

Ved Noretjern, Moss observerte vi en hann av *Hemianax ephippiger* sittende i toppen av et sivaks-strå (*Scirpus*). Av kjennetegn noterte vi Aeshnidae-størrelse, men betydelig kortere bakkropp med himmelblå første segmenter, ellers et brokete mønster i mørkere og lysere gråbrunt. Bryststykke i omtrent samme sjatteringer og gråblå øyne.

Kun to tydelige lange analvedheng fikk oss i første omgang til å tro at det var en hunn, men konferering med litteratur viste at også hannene kan gi et slikt inntrykk. Vingene hadde et tydelig

gulskjær og var meget slitte i kantene. Dessverre mislyktes vi i å fange inn individet.

Mange observasjoner av arten i Nord- og Vest-Europa i 1995, langt utenfor det egentlige utbredelsesområdet, gjør det sannsynlig at enkeltindivider også kan ha funnet vegen til Norge. Observasjoner ble gjort bl.a. i Sverige (Ottvall 1996), Polen (Bernard & Musial 1995), Nederland (L. van Gent pers.medd.), Tyskland (K. Burbach pers. medd.), England (Paine 1995), samt høyst sannsynlig i Danmark (M. Holmen/U. Norling pers. medd.).

Arten er kjent for sine migrasjoner, og de sørøstlige sterke vindene i perioder sommeren 1995 blåste trolig et stort antall individer til nordvest-Europa. Den er tidligere påtruffet flere ganger på Island (Askew 1988), som ellers ikke har noen hjemlige odonater. Arten ble funnet for første gang både i Norge, Sverige og Danmark i 1995.

Som nytt norsk navn foreslås «trekkøyenstikker».

Aeshna serrata (Hagen, 1856)

Ved Isesjøen, Sarpsborg, noe seinere samme dag, observerte vi minst to steder med et par kilometers avstand, enkeltindivider av en meget stor blå Aeshnidae, som høyst sannsynlig var *Aeshna serrata* (= *osiliensis* Mierzejewski, 1913). Bl.a. ble en stor blå hann sett på 3-4 meters avstand sammen med en hann av *Aeshna juncea*, og størrelse-forskjellen var helt åpenbar. Hadde disse observasjonene vært gjort på en lokalitet hvor arten var kjent, ville *Ae. serrata* vært notert uten videre spekulasjon.

Arten er kjent fra Finland og Sverige i Europa, og har i Sverige blitt funnet stadig lenger vest de seinere år, nesten helt ut til vestkysten ikke langt fra Göteborg (G. Sahlén pers.medd.). Isesjøen kan tildels minne mye om de midt-svenske slettesjøer, som f.eks. Hornborgasjön og Tåkern, hvor denne arten finnes. Området ved Isesjøen er også svært likt mange sørfinske lokaliteter.

Med en liten reservasjon, anses det som svært sannsynlig at *Ae. serrata* nå også kan regnes som en norsk art, men videre undersøkelser er naturligvis viktig for å bekrefte disse observasjonene. Tross ytterligere to besøk ved Isesjøen i den påfølgende uken, ble ingen flere individer sett, men dette kan også skyldes at været ikke var optimalt. Likevel, en eventuell bestand er trolig ikke stor.

Som nytt norsk navn foreslås «takerøyenstikker».

Takk til K. Burbach, M. Holmen, R. Ottvall, U. Norling, G. Sahlén og L. van Gent for nyttige opplysninger.

Summary

The migratory dragonfly *Hemianax ephippiger* is reported from Norway for first time. One male was seen, but not collected, near Moss, Ø on 11.08.1995.

Also, a large male dragonfly observed at Isesjøen, Sarpsborg, Ø the same day, was very likely *Aeshna serrata*, not previously recorded from Norway.

Litteratur

- Askew, R.R. 1988. *The dragonflies of Europe*. Harley Books, Colchester. 291 p.
- Bernard, R. & J. Musial 1995. Observations of an abundant occurrence of *Hemianax ephippiger* (Burmeister, 1839) in western Poland in 1995 (Odonata, Aeshnidae). *Opusc. zool. flumin.* 138: 1-9.
- Ottvall, R. 1996. *Hemianax ephippiger* observerat på södra Öland juni 1995. *Nord. Odonat. Soc. Newsl.* 2 (1): 23.
- Paine, A. 1995. Notes and observations. *J. Br. Dragonfly Soc.* 11 (2): 46-48.

* Dette er en noe omskrevet versjon av en notis fra nyhetsbrevet til nordisk odonatologisk forum 1996: «*Hemianax ephippiger* og *Aeshna serrata* observert i Norge 1995».

Forfatterens adresse

Hans Olsvik
6598 Foldfjorden
tlf: 71645294 (& pc-fax, men ring først!)
GSM: 90669529
E-mail: olsvikha@online.no

Stor torvlibelle *Leucorrhinia pectoralis* (Charpentier, 1825) funnet i Hordaland

Tor Saugestad

I forbindelse med en pågående kartlegging av øyenstikkere i Hordaland ble stor torvlibelle *Leucorrhinia pectoralis* funnet på Tysnes i Sunnhordaland sommeren 1997. Dette er første funn av arten vest for Arendal.

Hannene hos *L. pectoralis* skiller seg ut i fra de øvrige artene i slekten med en gul, rhombeformet tegning på oversiden av bakkroppens sjuende segment.

Leucorrhinia pectoralis ble funnet første gang i 1930 av G. Kvifte i Arendal-sområdet (Kvifte 1942). Siden 1986 er arten også funnet i Vestfold, Akershus, Hedmark og Østfold, de fleste funnene er fra de senere år og fra forholdsvis få lokaliteter (Olsvik 1995, Olsvik & Dolmen 1992, Olsvik et al. 1996). Funnene dekker i alt 11 EIS ruter (6, 10, 11, 12, 20, 21, 28, 29, 37, 47, 55, se figur 1).

L. pectoralis har vernestatus V (sårbar) (Olsvik & Dolmen 1992). Denne og to andre arter i denne slekten er foreslått totalfredet i Norge (grå torvlibelle *L. albifrons* og vannlilje-torvlibelle *L. caudalis*) (DN 1994).

Torvlibellene (slekten *Leucorrhinia*, Brittinger, 1850) er representert med 5 arter i Norge, lett kjennelige på den hvite

pannen. Bare én av artene, liten torvlibelle (*L. dubia*) må sies å være ganske vanlig over hele landet. De tre artene som er foreslått vernet var bare funnet på Øst- og Sørlandet og ikke påvist vest for Aust-Agder. Den femte arten, østlig torvlibelle *L. rubicunda*, er i tillegg også kjent fra Trøndelag og Nord-Norge.

Slekten foretrekker, som navnet tilsier, lokaliteter med myrvegetasjon, med en viss preferanse for biotoper med velutviklet flytebladsvegetasjon.

L. pectoralis ble ved to anledninger (19. og 22. juli 1997) funnet (begge ganger en hann) ved Leirvikvatn på Tysnes i Hordaland, en større øy ca 40 km sør for Bergen. (Kartblad Fusa, 1215III; UTM(ed50) 32V LM 087 631; 35 m.o.h; HOY; EIS-31).

Leirvikvatn er et relativt lite vann (ca. 250 x 100 m.) beliggende på nordsiden av Tysnes, i et ganske åpent lende omkranset hovedsaklig av furuskog (*Pinus*), ispedd mindre bestander av or (*Alnus*) og bjørk (*Betula*). Vannet må karakteriseres som oligotroft, med en mer eller mindre klar vannfarge.

I den nordlige delen, hvor funnene ble gjort, finner vi innslag av karakteristisk myrvegetasjon med *Sphagnum* langs

bredden i større eller mindre viker. Ellers innslag av tåkrør (*Phragmites*) og elvesnelle (*Equisetum*) med mindre bestander av starr (*Carex*), bukkeblad (*Menyanthes*) og botnegras (*Lobelia*), samt gul og hvit nøkkerose (*Nuphar* og *Nymphaea*) ute i selve vannet.

Med hensyn til øyestikkere må lokaliteten sies å være ganske artsrik etter vestnorsk standard. Disse artene ble observert:

Lestes sponsa
Coenagrion hastulatum
Enallagma cyathigerum
Ischnura elegans
Aeschna grandis
Libellula quadrimaculata
Sympetrum striolatum/nigrescens
Sympetrum danae

Samt en «grønn libelle» (*Somatochlora* eller *Cordulia*).

Somatochlora metallica ble observert ved et myrtjern like øst for Leirvikvatn).

I tillegg ble *Cordulegaster boltoni* (to hanner) observert ca. 300 meter vest for Leirvikvatn)

Summary

The dragonfly genus *Leucorrhinia* is represent in Norway with five species, of which only one is common. Two males of the endangered *L. pectoralis* were recorded on 19.07 and 22.07.1997, at Leirvikvatn, Tysnes, HOY. This is the first record from West-Norway.

Other species recorded on the locality is listed and briefly dis-

cussed.

Takk

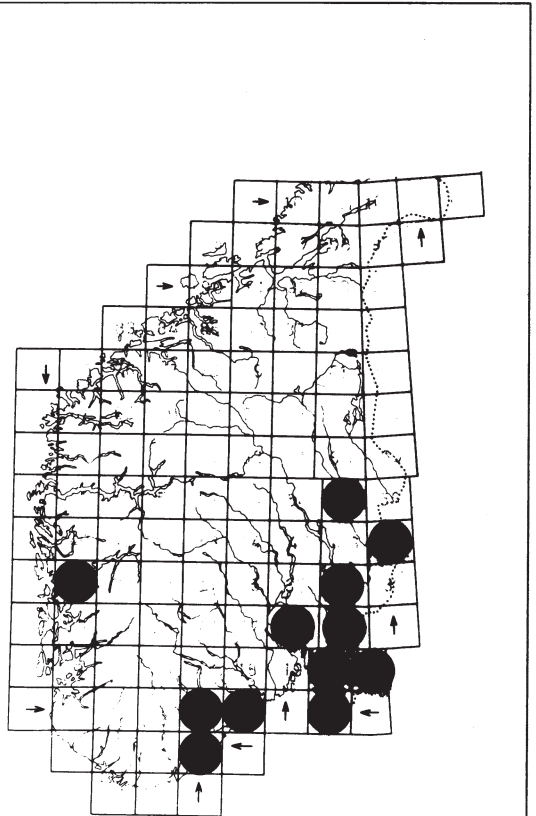
En hjertelig takk til Hans Olsvik for kommentarer og korreksjoner

Litteratur

DN (Direktoratet for naturforvaltning) 1994. Truete arter i Norge. Verneforslag. DN-Rapport 1994 - 2. 56s.

Kvifte, G. 1942. Über die Ökologie der Odonaten im Aust-Agder. *Norsk ent. tidsskr.* 6(2/3): 98-105.

Olsvik, H. 1995. Utbredelse av øyestikkere i Norge. *Nord. Odonat. Soc. Newsl.* 1 (1): 11.

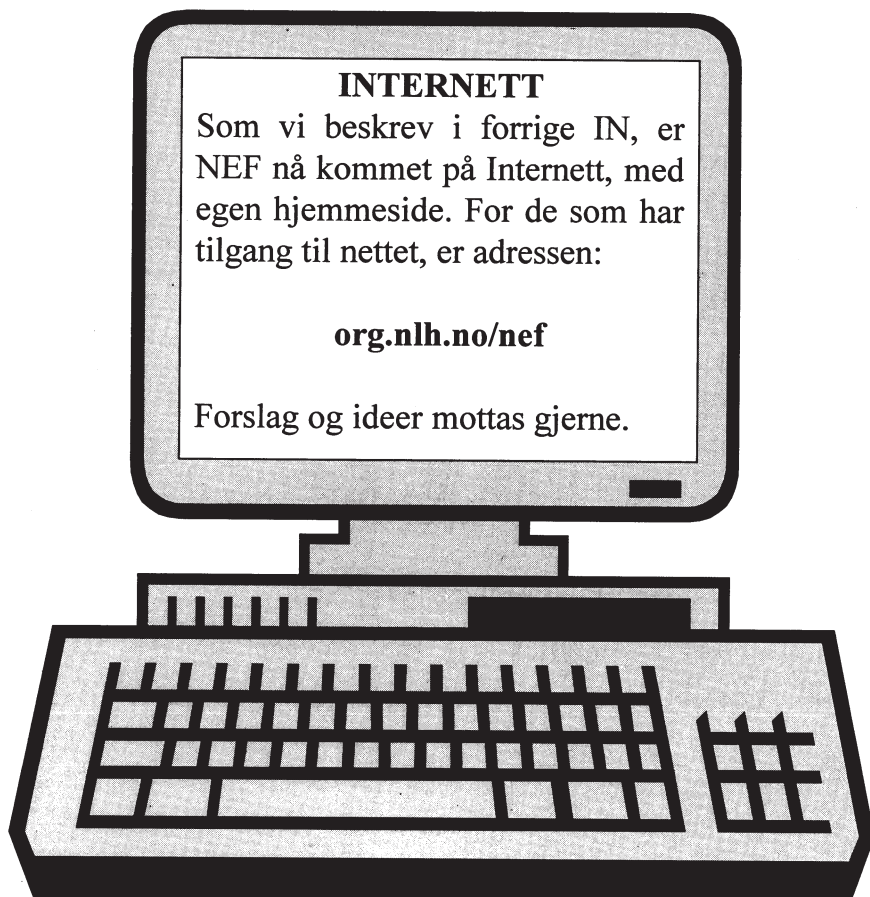
Figur 1: Utbredelse av *Leucorrhinia pectoralis*

Olsvik, H. & Dolmen, D. 1992. Distribution, habitat, and conservation status of threatened Odonata in Norway. *Fauna norv. Ser. B.* 39: 1-21.

Olsvik, H., Pettersen, M. & Løfall, B. P. 1996. Øyestikkere i Østfold, status etter 1995-sesongen. *Privat sirkulert notat.* 19 s.

Forfatterens adresse

*Tor Saugestad
Gamle Kalvedalsvei 12B
5019 BERGEN*

BIOLOGISK MANGFOLD I PRAKSIS

● forvaltning ● skog ● kulturlandskap ●

Feltkurs 4.-7. august 1998

Innhold

Feltkurset er et tilbud til forvaltningen, medlemmer av frivillige organisasjoner, lærere, politikere og andre biologer. Kurset vil handle om biologiske mangfold i skog og kulturlandskap. Det vil gi en praktisk innføring i ulike registreringsmetoder og vi vil bidra med å spre erfaringer fra forvaltning av biologisk mangfold, og diskutere de viktigste problemene forvaltningen opplever i det daglige arbeidet. Undervisning skjer i felt av erfarne og entusiastiske feltbiologer. På kveldstid blir det foredrag og diskusjoner knyttet til ulike praktiske utfordringer i forvaltningen av mangfoldet.

Tid og sted

Tomb Jordbrukskole, Råde i Østfold. 4. - 7. august

Påmelding

Bindende påmelding ved å sende inn informasjon som:

Navn, adresse, telefonnummer (privat og arbeid), faksnummer, e-postadresse til: *BIO-Norsk Biologforening, «feltkurs'98»*
Postboks 1066, Blindern
0316 Oslo

Meld deg på så raskt som mulig da det er begrenset antall deltagere.

Innbetalingsblankett og reiserute blir tilsendt som bekreftelse på at du har fått plass på kurset.

Pris

Feltkurs inklusive full pensjon i 3 døgn koster for NEF kr 2 250.

Kursansvarlig

Astrid Skrindo, tlf.: 92 84 42 13 (p), BIO-kontoret: 22 85 46 26. e-post: astrid.skrindo@toyen.uio.no

Arrangører:

Norsk Biologforening (BIO) er hovedarrangør, Samarbeidsrådet for biologisk mangfold (SABIMA) og Verdens Naturfond (WWF) er medarrangører.

Informasjon

Informasjon om feltkurset vil fortløpende bli lagt ut på BIO sine nettsider:

<http://www.uio.no/~nobiolog/>

For spørsmål, ta kontakt med kursansvarlig

EntoPrint, et smart lite program for å lage insekt-etiketter

Arne C. Nilssen

I våre dager er det forholdsvis lett å lage insekt-etiketter, og man kan uten store problemer lage slike i tekstbehandlere, regneark eller fra databaser. Med de skrivere som finnes i dag, kan man jo forstørre og forminske skriften etter behov. Noen sverger vel ennå til mer eller mindre ferdigtrykte etiketter. De kan jo være lette å ty til hvis man bare vil etikettere noen få insekter i en fart. Men det finnes også andre løsninger.

EntoPrint er, som navnet antyder, laget for insektsamlere. Det er et lite program, som i versjon 2.1 (1996) for Macintosh kun tar 221kB plass på harddisken og som bare krever 384 kB hukommelse. Programmet finnes også i Windows-versjon. Min versjon kostet ca 30\$ bestilt direkte fra USA.

Adressen er:
Entomation
2742 Beacon Hill
Ann Arbor, MI 48104-6502, USA
Hjemmeside (der du også kan bestille programmet):
<http://www.angelfire.com/biz/entomation/products.html>

Jeg har brukt programmet en del og vil komme til å bruke det fortsatt. Jeg skal her

gi en beskrivelse av programmet og gi en evaluering av det.

EntoPrint skriver mange kopier av en etikett som du skriver inn bare en gang. Ønsker du 1, 10, 100 eller 10000 merkelapper, så vil EntoPrint sette dem opp i kolonner og rekker med skriftstørrelse og den font du måtte ønske. Du bestemmer selv hva du vil skrive inn, skriftstørrelse og om du f.eks. vil ha kursiv på artsnavnet. Den fungerer altså som en minitextbehandler, bare med den forskjell at den skriver etikettene automatisk ut i rekker og kolonner. Antallet bestemmer du ved å skrive inn tallet i et vindu. Du kan også lage serienummer på etikettene (kalles for serialization), som betyr at du kan lage nummer fortløpende (start fra 1 eller fra hvilket som helst tall du måtte ønske). Dette er praktisk når du har samlet mange individer på samme sted og dato og som du vil «individmerke».

Programmet har 4 etikett-typer: Normal (7 pt. type), Vial (6 pt.), Pin (5 pt.) og Small Pin (4 pt.). Har du imidlertid en moderne skriver, kan du oppnå det samme ved å velge forskjellig forstørrelsegrad ved utskrift.

En ulempe ved programmet er at du bare kan skrive ut en etikett-type om gangen. Bruker du dyrt spesialpapir, kan det derfor

bli sløsing. I programmet anbefales derfor å snu arket, eller klippe av ei remse med etiketter og stikke inn resten av papiret på nytt. Vel, her kunne programmet kanskje vært forbedret. Jeg har brukt et annet «triks». Jeg skriver etter hvert ut på vanlig papir (når skriveren står koplet opp i nettet med mange brukere blir det vanskelig å benytte spesialpapir!).

Etikettstrimlene kan jeg da klippe av og samle sammen. De kan da kopieres (eventuelt med forstørring/forminskning) på kopimaskin på spesialpapir.

Etikett-filen kan lagres for seinere bruk. De kan duplikeres og endres. Man kan f. eks. lagre forskjellige «maler» for de lokalitetene man har samlet mye i (så slipper man lete opp EIS-numre etc. for hver gang).

Alt i alt så fungerer det bra. Man kan fort spare inn noen timers plunder med en tekstbehandler ved å bruke dette programmet, så det er verdt pengene! Ta kontakt med undertegnede dersom du vil ha nærmere informasjon.

Programmet egner seg også for andre typer etiketter og merkelapper.

Jeg klipper fra internet:

<http://www.angelfire.com/biz/entomation/products.html>:

EntoPrint

Label Printing Program - Prints thousands of pin labels with a few keystrokes. Also serializes labels and features other special formatting options. EntoPrint works with Laser, Ink-Jet, and Dot-Matrix printers. You'll wonder how you managed before once you use this great stand-alone labeling program. Now in use by several major insect collections. On the Mac, Requires System 7 and any Macintosh II or above with 4 mb RAM. On a PC running Windows 3.1, it requires at least an 80386 CPU, 2 MB RAM, and laser, ink-jet, or 24 pin dot-matrix printer. It also runs fine with Win 95 and Windows NT. Site-license version available for \$125.00. Macintosh version (#EPM-01) \$29.00. Windows version (#EPW-01) \$32.00. 25-copy Site License covering both versions is \$125.00

Forfatterens adresse

Arne C. Nilssen
førstekonservator
Tromsø Museum
9037 Tromsø
Telefon 77545012
e-mail: arnec@imv.uit.no

Stoltze, M. 1996. Danske dagsommerfugle. Gyldendalske boghandel, Nordisk Forlag. København. 382 sider. ISBN: 87-00-21276-8. DKK 380.00 (innbundet) fra Apollo Books, Kirkeby Sand 19, DK-5771 Stenstrup.

Nylig dumpet denne boka ned på plassen min som en gave fordi jeg hadde hjulpet en botaniker på et prosjekt over sommerfugler på kulturenger. Dette var en behagelig overraskelse. Forfatteren er utdannet biolog ved Københavns Universitet og disputerte i 1994 over en avhandling om forandringer i den danske dagsommerfuglfaunaen. Fra 1989 har han også vært leder av det danske Atlasprosjektet over danske dagsommerfugler og som bokas plansjer og utbredelsesopplysninger mye bygger på.

Boka er i forholdsvis stort format - nesten A4, og er spekket med vakre fargefotografier. De første 30 sidene tar for seg forskjellige deler av dag-

sommerfuglenes biologi. Her finner vi litt om det biologiske mangfold sommerfuglene utgjør og en lettere gjennomgang av en sommerfugls bygning og funksjon. Her berører også forfatteren metamorfosen og beskriver denne i korte trekk med illustrerende bilder eller tegninger av egg, larver og pupper. Videre nevner han også litt om overvintring, trekk og vandringer. Forskjellige parasitter kan vi også lese litt om her. Fotografering og avl er også kort omtalt. Likevel er denne innledende delen såpass snau at man må regne med at leseren har noe tilleggserfaring eller iallfall en viss minimumskunnskap om emnet. Innsamlingsteknikker er f.eks. ikke berørt

i det hele tatt. Det er kanskje et tegn i tiden?

Gjennomgangen av de 93 kjente dagsommerfuglene i Danmark utgjør hoveddelen av boka. Hver art er omhyggelig illustrert med vakre fargefotografier av de voksne sommerfuglene. For mange av artene er også larva eller puppa illustrert. Bildene holder jevnt over en meget høy standard, og enkelte er rene mesterverkene. Under hver art finnes avsnitt om kjennetegn og variasjon, flygetid, levested, atferd, egg, larver, pupper, utbredelse, habitatbenyttelse, samt et avsnitt om artsnavnet. I forbindelse med avsnittet om utbredelse er det for hver art også angitt utbredelseskart. Totalt bygger disse på en database med hele 210.000 funn, hvor ca. 100.000 er fra før 1990. Et meget omfattende og nøyaktig arbeide. På kartene er funn fra både før og etter 1990 angitt med grønn farge, mens funn fra kun før 1990 med rød, og funn kun etter 1990 med blå farge.

Dessverre er det mange arter som kun er angitt med rød farge på kartene, dvs. ingen funn etter 1990. *Heteropterus morpheus*, *Melitaea diamina* og *Coenonympha hero* er slike lite hyggelige eksempler. Videre overrasker det meg at arter som for oss i Norge er meget vanlige, nå er på full fart ut av den danske faunaen. Dette gjelder ikke minst for artene *Erynnis tages* og *Leptidea sinapis*. Minst hyggelig er kapittelet over Papilionidae. Av de fire artene nevnt her har to arter tidligere hatt reproduserende bestander i Danmark, men er nå forsvunnet. For *Parnassius mnemosyne* angis 19 prikker på kartet, alle fra øyene. Den ble sist påvist i 1961. *Papilio machaon* forsvant antagelig fra Danmark i 1978. Selv om den etter dette er observert

en rekke ganger, antar forfatteren at funnene kun dreier seg om streifere fra Sverige og Nord-Tyskland. Jeg ville her anta at noen av streiferne sannsynligvis dreier seg om norske dyr, spesielt de fra Nord-Jylland.

Etter artspresentasjonen angis så samtlige av artene vakkert preparerte på fargeplansjer av meget høy kvalitet. En stor del av artene er også avbildet med over og underside samt begge kjønn for de artene der det forekommer større kjønnsforskjeller. Tilslutt angis også en flygetidtabell.

Hvis man sammenligner denne boka med f.eks. «Skandinaviens Dagsommerfugle i Naturen» av H.J. Henriksen og I. Kreutzer fra 1982, så synes jeg Stoltze gir et betraktelig mer troverdig bilde. Han slår flere steder benene vekk under eldre opplysninger, og der opplysningene er usikre kommer også dette tydelig fram i teksten. Henriksen og Kreutzer derimot uttaler seg ofte litt for presist. Flere steder angir de næringsplanter som om de har egne observasjoner, men dessverre mistenker jeg dem kun for å ha hentet opplysningene fra annen (mindre pålitelig) litteratur uten selv å ha kontrollert dem. På den annen side kan Henriksen og Kreutzer krediteres en stor del av de vakre bildene de presenterer, mens Stoltze må takke andre fotografer for de fleste av de vakre bildene som er med i hans bok. Kun noen ytterst få kan krediteres ham selv.

Ros til forfatteren for et meget godt og grundig arbeide. Prisen er samtidig også overkommelig, her får man mye bok for pengene! Dette er ei bok jeg trygt kan anbefale.

Lars Ove Hansen

Årsrapport fra lokallagene

Tromsø entomologiske klubb:

Det har ikke vært noen aktivitet i Tromsø Entomologiske Klubb, så den er i praksis nedlagt. Det er ingen planer om å vekke den til live igjen, men klubben kan forså vidt eksistere i navnet.

Det foregår likevel en god del entomologi her i Tromsø, men det skjer på universitet/Tromsø Museum. Vi er tre «profesjonelle» her: Johan Andersen, Tor Johansen og meg selv. Dessuten er det en del hovedfagsstudenter. Det finnes noen få amatør-samlere, men de er veldig spredt.

*Med vennlig hilsen
Arne C. Nilssen*

Entomologisk klubb i Bergen:

Entomologisk Klubb har avholdt et møte 12. Nov. 1997. Dr. Scient. John Skartveit fortalte om «Ecuador - lite land med stort mangfold». Foredraget ble illustrert av mange gode lysbilder både av landet og av insektene, ti deltok på møtet.

Ellers har odonatgruppens ildsjel, lektor Terje Hungnes, tatt initiativ til en befaring av Sørbøelva i Os kommune hvor det deltok folk fra Fylkesmannens miljøvernavdeling. Dr. philos Geir H. Johnsen fra Rådgivende biologer har etter denne befaringen laget en rapport «Forekomst av «blåvinget vannymfe» *Calypteryx virgo* - ved Sjøbøelva i Os kommune» som er oversendt Os kommune med oppfordring til et vern av denne lokaliteten.

Entomologisk Klubb driver på uformell basis og selger noe utstyr som

insektnåler samt temahefter som Insekt-Nytt 1-2/1992. Det er gitt hjelp med insekt-objektsamlinger til flere elever fra videregående skoler.

Entomologisk Klubb har også i år, basert på entusiastisk flaskeinnsamling ved Zoologisk Museum, kunnet gi et bidrag til grunnfondet for Norsk Entomologisk Forening.

*For Entomologisk Klubb
Lita Greve Jensen.*

NEF, Drammenslaget:

10.mars, årsmøte.

Styret tok gjenvalg og regnskapet ble godkjent av årsmøtet. Resten av kvelden hygget vi oss med Audun Jahrens flotte lysbilder fra spennende lokaliteter i bl.a. Nord-Norge. 14 framsmøtte.

3.april, mikrokosmos.

Denne dagen møttes vi på Saga kino og så den fabelaktige franske insektfilmen «Mikrokosmos». Etter kino tok de fleste en uformell prat over en pizza. 15 framsmøtte.

14.april, arbeidsmøte.

Kvelden gikk med til å sortere det innsamlede materialet fra Ryghsætra. Vi fikk også sjekket opp utstyret for sommeren. 10 framsmøtte.

31.mai, ekskursjon til Hurum.

Ikke mindre enn 25 av foreningens små og store brukte denne deilige forsommer-

dagen til å møtes i Ertsvika. På ettermiddagen hadde vi et hyggelig avbrekk hjemme hos Jostein Engdal på Sætre før vi benyttet kvelden til nattlokking i Knivsvik.

15.-16.august. ekskursjon til Iungsdalen.

Vi krabbet oss opp til Iungsdalsnuten, opp til 1300 m.o.h. Vi gikk også oppover til vakre Fødalsvatnet, 1176 m.o.h. Blant sommerfuglene fant vi typiske fjellarter som fjellblåvingé (*Plebeius orbitulus*), idasblåvinge (*Plebeius idas lapponicus*), liten gullvinge (*Lycaena phlaeas*), fløyelringvinge (*Erebia ligea dovrensis*) og fjellringvinge (*Erebia pandrose*). Prydvingen *Agonopterix broenneensis* var tallrik. Men det morsomste funnet var kanskje en spesiell humle ved navn lushatthumle (*Bombus consobrinus*).

27.oktober, sommerens fangst.

Det er alltid hyggelig å se Deveggs studio fylles opp med insektinteresserte, og i så måte var det intet unntak i år - hele 25 medlemmer fikk se en masse insekter fra inn- og utland.

17.november, latinske gloser.

Inge Jahren ga oss en innføring i uttalen av latinske gloser. Vi fikk oss mang en aha opplevelse. Inge ga også de 15 fram-møtte en smak av sommeren ved å vise lysbilder fra mange gode lokaliteter.

5.desember, julemøte.

Tradisjonen tro avsluttet vi også dette året med utmerket mat og god drikke, denne gang hjemme hos Devegg. Jostein viste lysbilder fra mange turer. Kveldens åtte deltagere holdt konversasjonen levende til langt ut i de små timer.

Forøvrig var NEF avd. Drammen som vanlig representert på Naturvernforbundets slåttekurs på Ryghsætra i Nedre Eiker i juli og på insektdagen på Spiralen i Drammen i august.

Styret har i 1997 bestått av:

Formann	Yngvar Berg
Sekretær	Tony Nagypal
Kasserer	Jostein Engdal
Matrialforvalter	Devegg Ruud

Foreningen har ca. 65 betalende medlemmer.

Østfoldforeningen:

Det kan synes som om lokalforeningen i Østfold har ligget i dvale noen år, men jeg kan berolige med at det er å overdrive litt. Riktignok har fellesaktivitetene vært få, men det skyldes mer at medlemmene er så aktive hver for seg eller i smågrupper, at tiden ikke har strukket til for noe særlig annet.

Foreningen består av ca. 20 aktive, med stor spredning både geografisk og når det gjelder erfaring. Felles for alle er iveren og interessen som driver oss. Arbeidsområdene er også forskjellige, selv om mange fortsatt har hovedtyngden på sommerfugler. De fleste ordener blir samlet inn, og det vi ikke klarer å artsbestemme selv, har det ofte dukket opp velvillig hjelp til å ordne.

Østfold ser ut til å ha blitt svært populært blant samlere fra andre distrikter, og i enkelte områder har vi inntrykk av at fellene står på rekke og rad deler av sommeren. Heldigvis har vi fortsatt mange fine områder som er lite undersøkt, og det

vil nok fortsatt dukke opp mye nytt ved fylkets egne samlere.

Som nevnt er arbeidsområdene forskjellige, noe som selvsagt er en stor fordel for å få best mulig kjennskap til den totale insektfaunaen i fylket. Derfor er vår oppfordring til alle som kommer hit for å samle: send oss faunalister slik at vi til enhver tid vet hva som finnes her!

Vi ønsker alle insektentusiaster en fin sesong 1998!

*Thor Jan Olsen
Kontaktmann for Østfold
entomologiske forening*

NEF Oslo og Akershus:

Det har vært avholdt seks møter i 1997, hvorav tre om våren og tre om høsten.

30. januar:

Preben Ottesen om «I-arter», dvs. innførte arter. Hvem er de, hva gjør de og tilhører de egentlig vår fauna? 17 fremmøtte.

27. februar:

Temakveld om fangsmetoder. 10 fremmøtte.

10. april:

Per Tangen om «Sommerfuglfaunaen i Finnmark». 13 fremmøtte.

9. oktober:

Lars Ove Hansen: «Monarksommerfuglens fantastiske trekk, og Mexicos forunderlige insektverden». 15 fremmøtte.

6. november:

«Sommerens fangst». 9 fremmøtte.

3. desember:

Årsmøte med valg. 5 fremmøtte.

Nytt styre ble sammensatt av Ove Sørli-bråten som formann, Morten Falck som kasserer/sekretær og Ole J. Lønnve og Snorre B. Hagen som styremedlemmer.

Det var 86 medlemmer i 1997. Kontingenten holdes som før på 40 kroner, og foreningens økonomi er god. 12.-13. juni vil det bli arrangert en ekskursjon til Egner i Sørum.

*Ove Sørli-bråten
Formann.*

Jæren entomologklubb:

Det har ikke vært noen aktivitet i 1997. Enkelte insekt-interesserte treffes, blant annet for å jobbe med foreningens internett-side.

NEF/Trøndelagsgruppa:

Ingen aktivitet.

Larvik Insekt Klubb:

Enkelte medlemmer møtes på uformell basis. Kontaktperson er Stig Otto Hansen.

Numedal Insektregistrering:

Kontaktperson Bjørn Sagvolden.

Har du disse?

INSECTA NORVEGIAE

ISSN 0800-1790

No.
4

An annotated
check-list
of
Norwegian spiders
(Araneae)
by
Erling Hauge

Norsk Entomologisk Forening
1989

INSECTA NORVEGIAE

ISSN 0800-1790

No.
5

Atlas of the Lepidoptera
of Norway.
Part 1.

Gelechioidea: Oecophoridae,
Agonoxenidae, Batrachedridae,
Mimphidae, Cosmopterigidae,
Scythridae, Blastobesidae.

by

Leif Aarvik, Svein Svendsen,
Yngvar Berg, Kai Berggren
&
Lars Ove Hansen

Norsk Entomologisk Forening
1994

INSECTA NORVEGIAE

ISSN 0800-1790

No.
6

A bibliography of Norwegian
Scientific publications (Insecta:
Ephemeroptera; Odonata;
Plecoptera) 1882-1993.

by

Ivar Stokkaland

Norsk Entomologisk Forening
1998

Har du sikret deg bindene i serien «Insecta norvegiae»?

Hvis ikke, kontakt foreningens materialforvalter

Jac Fjelddalen, Plantevernet, Fellesbygget, 1432 Ås.

Prisen er bare 20 kroner/stk for bind 2-4, og 30 kroner/stk for bind 5-6.

Første bind er utsolgt.

Årsmelding for Norsk Entomologisk Forening

11.12.1996 - 10.12-1997

I perioden har foreningen hatt følgende personer i ombud:

Styret:

Formann	Forsker, dr. philos. Preben S. Ottesen, Oslo
Nestformann	Professor Johan Andersen, Tromsø
Sekretær	Cand. scient. Jan Arne Stenløkk, Randaberg
Kasserer	Dr. scient. Bjørn Økland
Styremedlemmer	Dr. philos. Arne Fjellberg, Tjøme Journalist Morten Falck, Oslo Cand. scient. Lars Ove Hansen, Drammen

Redaksjonen av Fauna norvegica Ser. B:

Redaktør Førstekonservator John O. Solem, Trondheim

Medlemmer av redaksjons- Dr. philos. Arne Fjellberg, Tjøme
komiteen Dr. philos. Knut Rognes, Stavanger
Førstekonservator Arne Nilssen, Tromsø

Redaksjonen av Insekt-Nytt

Redaktør Cand. scient. Ole J. Lønnve, Bærum
Medlemmer av redaksjons- Cand. scient. Jan Arne Stenløkk, Randaberg
komiteen Cand. philol. Øistein Berg, Bærum

Redaktører av Insecta Norvegiae:

Førsteamanuensis Bjarne Meidell, Bergen
Førsteamanuensis Erling Hauge, Bergen

Distributør: Adm. dir. Jac. Fjelddalen, Ås
Revisor: Professor Ragnhild Sundby, Ås
Valgkomité: Professor Alf Bakke, Ås
Professor Sigmund Hågvar, Ås

Norsk medlem i rådet i Scand. Soc. Ent., utgir Ent. Scand.

Dr. philos. Geir E.E. Søli, Oslo

Kontaktmann vedr. norske insektnavn:

Forskningsjef Trond Hofsvang, Ås

Representant i Samarbeidsrådet for bevaring av biologisk mangfold (SABIMA):

Professor Sigmund Hågvar

Verneutvalgets medlemmer:

Professor Sigmund Hågvar, Ås (formann)
Førsteamanuensis Trond Andersen, Bergen
Konsulent Torstein Kvamme, Ås
Dr. scient. Fred Midtgaard, Ås
Lektor Tore R. Nielsen, Sandnes
Førsteamanuensis Torstein Solhøy, Bergen
Lærer Leif Aarvik, Ås

Styret for NEFs fond:

Førstekonservator Lita Greve Jensen, Bergen
Professor Arne Semb-Johansson, Oslo
Førstekonservator John O. Solem, Trondheim

Medlemstall:

Pr 1.12.1997 var 377, med 349 norske medlemmer og 28 utenlandske. Det er tre medlemmer færre enn på samme tid i fjor. I løpet av 1997 er det kommet et femti-talls forespørsler om medlemskap i foreningen, hvorav ca. 2/3 har resultert i nye medlemmer. Atskillige purringer er sendt på kontigent, og en rekke ikke-betalende medlemmer er strøket i løpet av året etter at to purringer ble sendt.

Foreningen har ett æresmedlem: Astrid Løken.

Styremøter:

Det har vært avholdt styremøte 7.10.

Møter:

Årsmøtet 18.12.1996 ble avholdt på Biologisk Institutt, Universitetet i Oslo. Foredrag ved Lauritz Sømme: «Ørkenbiller og andre dyr i Namibia».

Andre aktiviteter:*Pinse-treff*

Årets pinseekskursjon gikk til Langøya i Bamble kommune 6-8 juni. Syv entomologer deltok. Ekskursjonsleder var Lars Ove Hansen.

Internett

Det er i også 1997 jobbet med å legge til rette for å få informasjon fra NEF på Internett. Ommund Bakkevold i Sandnes har laget en struktur, basert på gratis tilgang på dataplass hos Landbrukshøgskolen på Ås. I løpet av første halvdel av 1998 blir dette allment tilgjengelig.

Vernesaker og offentlige høringer

Foreningen har gitt uttalelser i flg. vernesaker og offentlige høringer:

- Sertifisering av skog i Norge (om bærekraftig skogbruk). Utspill fra Verdens Naturfond.
- Reguleringsplan for «Kista-Maze» naturvernområde i Alta og Kautokeino kommuner. («Grønnåsen-området»).
- Overvåking av biologisk mangfold. Direktoratet for Naturforvaltning.
- Genteknologiloven for innesluttet bruk av genmodifiserte dyr. Direktoratet for Naturforvaltning.
- Møte med Miljøvernministeren om St.meld. 58 (1996-97) «Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling: Dugnad for framtida». Om Lokal Agenda 21.

Foreningens lupe

Binokularlupen ble i mars 1996 overlevert fra Kai Berggren, Kristiansand, til Magne Flåten, Kjøpmannskjær, som har hatt denne side. Da den nå er lånt i over ett år, kan andre medlemmer nå søke om lån av lupa.

Blekkulf

NEF har samarbeidet med Naturvernforbundets barnegruppe, Blekkulf, om et temahefte om insekter. Heftet er skrevet av Lars Ove Hansen og distribuert i et opplag på 8000.

Fauna norvegica Serie B (Norwegian Journal of Entomology):

Utgivelsen er noe forsinket. Nr 2 Vol. 43 (1996) er kommet, men pga. problemer med utsendelsen, har mange medlemmer ikke fått dette tilsendt. Nr. 1 Vol. 44 ble sendt ut i november/desember. Foreningen betaler kr. 70 pr. medlem pr. år til NINA for tidsskriftet

Insekt-Nytt:

Årgang 21, nr. 3 1996 utkom i mars 1997.

Årgang 21, nr. 4 1996 utkom i juni 1997.

Årgang 22, nr. 1 1997 er klar til utsendelse.

Årgang 22, nr. 2/3 1997 regnes å bli sendt ut i mars 1998.

«Insekt-Nytt» distribueres til alle NEFs medlemmer, samt til flere biblioteker og offentlige kontorer, journalister o.a. Totalt utgis det derfor ca. 400 eksemplarer av Insekt-Nytt.

Insecta Norvegiae:

Vol. 6 (Bibliografi) utkom i 1997.

Norske Insekttabeller:

Opptrykk av nr 5, første gang utgitt i 1984.

Driftsstøtte:

For 1997 er det gitt driftsstøtte fra Miljøverndepartementet på kr. 20 000.

Foreningens tilstand:

Foreningen har en stabil kjerne av medlemmer, men utenfor denne kjernen er det en forbausende stor "turnover" av personer. Det viser seg imidlertid at avgang og tilgang balanserer hverandre.

Insekt-Nytt lages og distribueres fortsatt på dugnad, og sliter fortsatt med å følge tidsplanen. Redaksjonen trenger å utvide sitt mannskap med minst én person.

1998 kan bringe store endringer mht. Fauna norv. Ser B. I nærmeste framtid vil NINA avgjøre om de fortsatt vil gi ut tidsskriftet. NEF kan risikere å måtte utgi bladet på egen hånd. I de siste uker før årsmøtet 1997 har priser, personell og muligheter blitt drøftet. Dette arbeidet må trolig intensiveres i 1998.

Det gis ypperlige tilbud til mange av våre medlemmer gjennom lokalforeningene. Møter og ekskursionsjoner blir arrangert. Denne virksomheten er miljøskapende og viktig, og bør støttes opp i økende grad fra sentralt hold.

Preben Ottesen
formann

Jan Arne Stenløkk
sekretær

Regnskap for Norsk Entomologisk Forening 1997
27/11-96 - 13/11-97

A. Postgirokonto 0806-5440920:

	Inn	Ut
Kontigenter	57982,00	
Driftsstøtte fra Miljøverndepartementet	20000,00	
Salg av særtrykk oa. fra distributør	14722,33	
Tilskudd til trykking av Insekt-Nytt 3-96 fra Plantevernet	5000,00	
Annonse-inntekt (Insekt-Nytt)	3150,00	
Renter 1996	225,58	
Gave	300,00	
Overskudd fra matsalg årsmøte 96	81,00	
Insekt-Nytt, trykking og utsendelse 3 hefter (3-96, 4-96, 1-97)		44092,00
Insecta norvegiae no. 6, trykking		6061,40
Salgsliste til distributør, trykking		2841,30
Gjenopptrykk nr. 5-1984		2675,25
Porto/konvolutter/kopiering andre utsendelser		3323,50
Porto distributør		2000,00
Tilskudd til pinsetreff 97		400,00
Gebyrer		766,75
Postboksleie 97		100,00
På konto ved regnskapsårets start (27/11-1996)	27507,80	
På konto ved regnskapsårets slutt (17/11-1997)		66708,51
Hovedsum	128968,71	128968,71

B. Distributøren (30.11.96 - 18.11.97):

	Inn	Ut
Fra kasserer, NEF	2000	
Porto ved salg av trykksaker		1926
Porto ved korrespondanse, trykksaker etc.		460
Sum	2000	2386
Beholdning av frimerker 30.11.96	428	
Beholdning av frimerker 18.11.97		42
Hovedsum	2428	2428

C. Fondet for Norsk Entomologisk Forening (31.10.96 - 31.10.97):*G-stat, konto nr. 8380.08.57255**Nytt VPS-konto nr. f.o.m. 30.sept.1997: 23020.0444001**(gammelt nummer: VPS-konto nr. 23020.0007188)*

	Inn	Ut
Gevinst i perioden	5376,13	
Beholdning 31.10.96 (60,385 andeler)	68261,99	
Beholdning 31.10.97 (66,0974 andeler)		73638,12
Hovedsum	73638,12	73638,12

Ås, 18.11.1997

Revidert, Ås

Bjørn Økland
(kasserer)Ragnhild Sundby
(revisor)

Rettledning for bidragsytere:

Manuskripter må være feilfrie, men enkelte overstrykninger og rettelser godkjennes såfremt de er tydelige. Både maskin- og håndskrevne artikler godtas. Redaksjonen benytter databehandling i det redaksjonelle arbeidet, og vi oppfordrer skribenter til å sende inn manuskripter på disketter, Macintosh- eller IBM-kompatible, hvis dette er mulig. Send i alle tilfeller med en utskrift av artikkelen.

Insekt-Nytt's populærvitenskapelige hovedartikler struktureres som følger: 1) *Overskrift*; 2) *Forfatteren(e)s navn*; 3) *Artikkelen*, gjerne innledet med en kort tekst som fanger leserens oppmerksomhet og som trykkes med halvfete typer. Splitt hovedteksten opp med mellomtitler. Bruk populære mellomtitler, f. eks. «Fra malurt til tusenfryd» istedenfor «Næringsplanter»; 4) *Evt. takk til medhjelpere*; 5) *Litteraturliste*; 6) *Forfatteren(e)s adresse(r)*; 7) *Billetekster* og 8) *Evt. tabeller*.

Alle disse punktene kan følge rett etter hverandre i manus. Latinske navn understrekkes. Send bare ett eksemplar av manus. Bruk forøvrig tidligere nummer av Insekt-Nytt som eksempel.

Illustrasjoner. Vi oppfordrer bidragsytere til å legge ved fotografier og tegninger. Insekt-Nytt settes opp i A4-format. Tegninger, figurer og tabeller bør derfor innleveres ferdige til å klistres inn i bladet, tilpasset 8,9 cm bredde for én spalte, eller 18,4 cm over to spalter. Dette vil spare redaksjonen for både tid og penger, men vi kan forminske dersom det er umulig å levere de ønskede formater. Fotografier innleveres uavhengig av spaltebreddene, men send ikke svart/hvitt fotografier som er vesentlig mindre enn den planlagte størrelsen i bladet. Farge-dias kan innleveres, men svart/hvitt bilder gir best kvalitet. Store tabeller bør innleveres ferdige til trykk (altså som illustrasjoner).

Korrektur. Forfattere av større artikler vil få tilsendt en utskrift for retting av trykkfeil. Den må sendes tilbake til redaksjonen senest et par dager etter at man mottar den. Store endringer i manuskriptet godtas ikke. Korrektur av små artikler og notiser foretas av redaksjonen.

Forfattere av større artikler vil få tilsendt 5 eksemplarer av bladet.

Norsk Entomologisk Forening

Postboks 386, 4001 Stavanger

Postgiro: 0806 5440920, Gustav Vigeland's vei 32, 0274 Oslo.

Styret:

Formann: Preben Ottesen, Folkehelsa, Postboks 4404 Torshov, 0403 Oslo (22 04 24 25).

Nestformann: Johan Andersen, Universitetet i Tromsø, Institutt for Biologi og Geologi, Dramsveien 201, 9037 Tromsø (77 64 43 85).

Sekretær: Jan Arne Stenløkk, Postboks 386, 4001 Stavanger (51 41 08 26).

Kasserer: Bjørn Økland; NISK, Høgskoleveien 12, 1432 Ås (64 94 90 41).

Styremedlemmer: Morten Falck, Karl Flodsv. 5, 0953 Oslo (22 64 92 39); Arne Fjellberg, Gonveien 38, 3145 Tjømø (33 39 17 24); Lars Ove Hansen, Zoologisk Museum, Sarsgt 1, 0562 Oslo (22 85 16 80).

Distributør (Salg av tryksaker fra NEF): Jac. Fjeldalen, Statens plantevern, Fellesbygget, 1432 Ås.

Kontaktpersoner for de forskjellige insektgrupper:

Teger: Sigmund Hågvær, Postboks 5014, 1432 Ås—NLH (64 94 84 51). *Bladlus:* Christian Stenseth, Statens plantevern, Fellesbygget, 1432 Ås (64 94 92 93). Leif Aarvik, Nyborgveien 19 A, 1430 Ås (64 94 24 66); *Tovinger:* Tore R. Nielsen, Sandvedhagen 8, 4300 Sandnes (51 66 77 67). *Biller:* Torstein Kvamme, NISK, Høgskoleveien 12, 1432 Ås (64 94 96 93). *Årevinger:* Fred Midtgaard, Parallellen 19A, 1430 Ås (64 94 23 57). *Øyestikkere:* Hans Olsvik, 6598 Foldfjorden (71 64 52 94). *Andre grupper/generelle spørsmål:* Jan Arne Stenløkk, Kyrkjeveien 10, 4070 Randaberg (51 41 08 26).

Lokalforeninger/kontaktpersoner i NEF:

Tromsø entomologiske klubb, v/Arne Nilssen, Tromsø museum, 9000 Tromsø.

NEF/Trøndelagsgruppa, v/Oddvar Hanssen, NINA, 7004 Trondheim.

Entomologisk Klubb, c/o Entomologisk seksjon, Zool. Institutt—Zool. Museum, Univ. i Bergen, Muséplass 3, 5007 Bergen Univ.

Jæren entomologklubb, v/Ommund Bakkevold, Asperholmen 1, 4300 Sandnes.

Larvik Insekt Klubb, v/Stig Otto Hansen, Gamle Stavernsvei 28, 3250 Larvik.

Drammenslaget/NEF, v/Yngvar Berg, Gråbeinsletta 13, 3030 Drammen.

Numedal Insekregistrering, v/Bjørn A. Sagvolden, Postboks 33, 3626 Rollag.

NEF avd. Oslo & Akershus, v/Rune Christensen, Hans Rustadsv. 1, 2008 Fjerdingby (63 83 18 47).

Østfold entomologiske forening, v/Thor Jan Olsen, Postboks 1062 Valaskjold, 1701 Sarpsborg.

